

Меж скалами, неначе злодій

Тарас Шевченко

Меж скалами, неначе злодій,
Понад Дністром іде вночі
Козак. І дивиться, йдучи,
На каламутну темну воду,
Неначе ворогові в очі,
Неначе вимовити хоче:

- Дністре, водо каламутна,
Винеси на волю!
Або втопи принамені,
Коли така доля. -

Та й роздігся на камені,
У воду кинувся, пливе,
Аж хвиля синяя реве.

І, ревучи, на той берег
Козака виносить.
Стрепенувся сіромаха -
І голий, і босий,
Та на волі, й більш нічого
У бога не просить.
Постривай лиш: може, брате,
На чужому полі
Талану того попросиш
Та тієї долі.
Пішов собі темним яром
Та співає, йдучи:

- Ой із-під гори та із-під кручі
Ішли мажі риплючі.
А за ними йде та чорнявая
Та плаче-рида, йдучи. -

Уже як хочете, хоч лайте,
Хоч і не лайте й не читайте,
Про мене... Я і не прошу,

Для себе, братики, спишу,
Ще раз те оливо потрачу.
А може, дасть бог, і заплачу,
То й буде з мене

Нумо знов.
Покинув матір і господу,
Покинув жінку, жаль, та й годі.
На Бесарабію пішов
Оцей козак; погнало горе
До моря пити; хоч говорять:
Аби файда в руках була,
А хлопа, як того вола,
У плуг голодного запряжеш.

.
Троха лишень, чи так?
Ще змалку з матір'ю старою
Ходив з торбами цей козак,
Отак і виріс сиротою,
У наймах; сказано, шарпак,
То й одружився собі так,
Узяв хорошу, та убогу,
Звичайне, наймичку. А пан!..
(І неталан наш і талан,
Як кажуть люде, все од бога)
Наглядів, клятий! Панські очі!
Та й ну гостинці засилать.
Так і гостинців брать не хоче,
Не хоче й пана закохать!
Що тут робить? За чоловіка,
Укоротивши йому віка...
А жінку можна привітать.
Трохи не сталося отак.
До нитки звівся мій козак,
Усе на панщині проклятій,
А був хазяїн

.
А жіночку свою любив,
І господи єдиний!
Як те паня, як ту дитину,
У намистах водив!

Та знемігся неборака,
Хоч продавай хату
Та йди в найми. Отак його
Отой пан проклятий
Допік добре. А жіночка
Мов цього й не знає,
У доброму намистечку
В садочку гуляє -
Як та краля! - Що тут робить? -
Сердега міркує. -
Покину їх та утечу.
Хто ж їх нагодує?
Хто догляне? Одна - стара,
Нездужає встати,
А другая - молодая,
Дума погуляти!
Як же його? Що діяти?
Горе моє! Горе! -
Та й пішов, торбину взявши,
За синєє море!
Шукать долі. Думав прийти
Та хоч жінку взяти.
Стара мати і тут буде
Віку доживати
На господі!..

Так отак-то
Трапляється в світі.
Думав жити, поживати
Та бога хвалити,
А довелося на чужині
Тільки сльози лити!
Більш нічого. Нудно йому
На чужому полі!
Всього надбав, роботяга,
Та не придбав долі!
Талану того святого...
Світ божий не милий.
Нудно йому на чужині,
І добро остило!
Хочеться хоч подивиться

На свій край на милий!
На високії могили!
На степи широкі!
На садочок! На жіночку!
Кралю карооку!
Та й поплив Дністром на сей бік,
Покинувши волю.
Бродягою... О боже мій!
Якеє ти, поле!
Своє поле! Яке то ти
Широке... широке!..
Як та воля
.

Прийшов додому уночі.
Стогнала мати на печі,
А жінка у коморі спала
(Бо пан нездужа). Жінка встала,
Неначе п'явка та, впилаьсь
І, мов водою, залилась
Дрібними, як горох, сльозами.
І це трапляється між нами,
Що ніж на серце наставля,
А сам цілує!.. Ожила
Моя сердешна молодиця!
І де ті в господа взялися
Усякі штучнії єства?

Сама ж неначе нежива
На плечі пада... Напоїла,
І нагодувала,
І спать його, веселого,
В коморі поклала!..
Лежить собі неборака,
Думає, гадає,
Як то будем мандрувати,
І тихо дрімає...

А жіночка молодая
Кинулась до пана,
Розказала – отак і так.

Любо та кохано
Прийшли, взяли сіромаху
Та й повезли з дому
Пройдисвіта, волоцюгу...
Прямо до прийому.

І там доля не кинула.
Дослуживсь до чину,
Та й вернувся в село своє,
І служить покинув.
Уже матір поховали
Громадою люде,
І пан умер, а жіночка
Московкою всюди
Хиляється... і по жидах,
І по панах боса...
Найшов її, подивився...
І, сивоволосий,
Підняв руки калічені
До святого бога,
Заридав, як та дитина...
І простив небогу!

Отак, люде, навчайтесь
Ворогам прощати,
Як цей неук!

Де ж нам, грішним,
Добра цього взяти?

.
.